

Liturgies of the Universal Church

Syriac Studies Library

15

Series Editors

Monica Blanchard

Carl Griffin

Kristian Heal

George Anton Kiraz

David G.K. Taylor

The Syriac Studies Library brings back to active circulation major reference works in the field of Syriac studies, including dictionaries, grammars, text editions, manuscript catalogues, and monographs. The books were reproduced from originals at The Catholic University of America, one of the largest collections of Eastern Christianity in North America. The project is a collaboration between CUA, Beth Mardutho: The Syriac Institute, and Brigham Young University.

Liturgies of the Universal Church

Volume 7

Edited and Translated by
Joseph Aloysius Assemani

2010
gorgias press

Gorgias Press LLC, 954 River Road, Piscataway, NJ, 08854, USA

www.gorgiaspress.com

Copyright © 2010 by Gorgias Press LLC

Originally published in 1749-66

All rights reserved under International and Pan-American Copyright Conventions. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, scanning or otherwise without the prior written permission of Gorgias Press LLC.

2010

α

ISBN 978-1-60724-803-3

Reprinted from the 1749-66 Rome edition.

Series Foreword

This series provides reference works in Syriac studies from original books digitized at the ICOR library of The Catholic University of America under the supervision of Monica Blanchard, ICOR's librarian. The project was carried out by Beth Mardutho: The Syriac Institute and Brigham Young University. About 675 books were digitized, most of which will appear in this series.

Our aim is to present the volumes as they have been digitized, preserving images of the covers, front matter, and back matter (if any). Marks by patrons, which may shed some light on the history of the library and its users, have been retained. In some cases, even inserts have been digitized and appear here in the location where they were found.

The books digitized by Brigham Young University are in color, even when the original text is not. These have been produced here in grayscale for economic reasons. The grayscale images retain original colors in the form of gray shades. The books digitized by Beth Mardutho and black on white.

We are grateful to the head librarian at CUA, Adele R. Chwalek, who was kind enough to permit this project. "We are custodians, not owners of this collection," she generously said at a small gathering that celebrated the completion of the project. We are also grateful to Sidney Griffith who supported the project.

80 11

C O D E X L I T U R G I C U S
E C C L E S I Æ U N I V E R S Æ

L I B E R V I I I .

D E O R D I N E ,

*In quo Sacra Ordinationes omnium Ecclesiarum Occidentis,
& Orientis antiquæ, ac recentiores, tum editæ, tum ineditæ*

N U N C P R I M U M P R O D E U N T .

J O S E P H A L O Y S I U S A S S E M A N U S

Ad Mss. Vaticanos, aliosque castigavit, recensuit,
Latine convertit.

P A R S P R I M A

J O H A N N I S M O R I N I Sacra Latinorum Ordinationes .

R O M Æ M D C C L V .

A P U D H E R E D E S B A R B I E L L I N I A D F O R U M P A S Q U I N I .

S U P E R I O R U M P E R M I S S U .

Rev. H. HYVERNAT, D. D.
Catholic University of America,
Washington, D. C.

C L E M E N T I
A R G E N V I L L E R I O

S. R. E. Tituli SS. Trinitatis in Monte Pincio
P R E S B Y T E R O C A R D I N A L I

J O S E P H A L O Y S I U S A S S E M A N U S
pp. f.

O D I C I S *Liturgici Ecclesiae*
Universae Tom. VIII. S A C R A S
L A T I N A E E C C L E S I A E O R D I N A -
T I O N E S *concludens Tuis insi-*
gnibus exornatus prodit C A R D I N A L I S
Amplissime, quo sibi suoque Editori ma-

14
ximum habeat præsidium, in eo enim cbristiani Orbis sanctissimo Ecclesiastico Senatu conspicuus cerneris, ad cujus dignitatem Te Tua evexit virtus, quam non vulgi rumor, qui imperitorum aures solet decipere, sed Summi Pontificis sapientissimi, æquissimique Personarum, & meritorum cognitoris, & Retributoris certa declaravit sententia in sacro Patrum conscriptorum Senatu, cum Te superioribus annis Cardinalem creavit.

Sed quoniam singularis tua modestia lata lege me prohibuit a tuis laudibus per texendis dum hoc obsequentissimi animi argumentum profero, hinc tuo ingenio conformari ambiens, mihi gaudere patieris profecto, Tibique, ac Gymnasio nostro gratulari; mihi equidem gaudeo, quod vota mea in prioribus Tomis expressa rata habuerit, ac iusta comprobaverit, qui omnia suaviter fortiterque disponit Deus.

Gymnasio autem Romano gratulor, si enim in minoribus constitutus illius bono tanta sollertia advigilasti, ut ad Literarum bonum natus visus fueris, in amplissima modo constitutus dignitate omnia procul dubio bona illi procurabis, & in eo scientiæ artesque ingenuæ omnes, quæ refloruerunt, perennabunt.

Perge igitur CARDINALIS Amplissime, & nova, ac Eminentissima dignitate auctus Religionem, literasque cole, promove; Religionis Literarum Alumni, potissimum tibi devincti, clementiæ Tuæ, Tuique Patrocinii persentiant effectum, quem Ecclesiæ, ac Reipublicæ bono impendant.

Quoniam vero Codicis Liturgici Ecclesiæ Universæ, & Ecclesiasticarum de Christianis Sacris institutionum collectionem, ac editionem, & SSmi Pontificis nomine, & tui auctoritate officii olim mihi demandasti, opus ad calcem perducere, suisque

que absolutum numeris cura, quo fiet, ut si quis inde sacræ Eruditionis amatoribus Ecclesiæque ipsi constiterit fructus, is & Pontifici, & Tibi acceptus erit referendus; constabit autem, neque obscuri, & humilis collectoris editorisque inscitia, seu infirmitas illum impediet, aut evacuabit.

DEUM interim O. M. communi Ecclesiæ, & rei Literariæ publicæ voce precor, ut BENEDICTUM XIV. Teque felices vivere jubeat, & gloriæ Dei, Gregisque Dominici incolumitati, ut facitis, serviatis, ac tuis apud Deum jam partis promeritis, majorem in dies cumulum adjicias, quo repositam tibi coronam justitiæ reddat in illa die justus Judex.

JOSEPHI ALOYSII ASSEMANI

Ad R.P.D. NICOLAUM MARIAM DE VECCHIS

Sacri Consistorii Advoc. Decanum, & Romani
Sapientiæ Gymnasii Rectorem deputatum.

*In novam JOHANNIS MORINI de Sacris Ordinationibus
Commentarii Editionem, Epistola.*

DE Sacris Ecclesiæ Ordinationibus (quo nomine minores, ac majores, ut vocant, Ordines veniunt) ingentia volumina impleverunt plurimi, iique præstantissimi Scriptores; sed quia unus Johannes Morinus vir Cl. ad propositam mihi Provinciam magis accessit, hinc aureum tanti viri Commentarium Codici meo, & quidem integrum inferere constitui, quo Eruditorum, ac Typographorum votis facerem satis, quin a proposito mihi scopo nimis aberrarem,

Itaque, ut unico veluti obtutu, vir Amplissime videas quam maxime ad nostrum institutum faciat, patere, si Tuis subjiciam oculis tanti Commentarii Titulum, Præfationes, atque Adprobationes, sic igitur habent.

COMMENTARIUS

*De Sacris Ecclesiæ Ordinationibus secundum antiquos,
& recentiores Latinos, Græcos, Syros, & Babylonios,
in tres Partes distinctus.*

IN quo demonstratur, Orientalium Ordinationes Conciliis Generalibus, & Summis Pontificibus, ab initio Schismatis in hunc usque diem fuisse probatas, & ab Adversariis vindicatas: Plurimi Ordinationum libelli Rituales ex antiquissimis illorum populorum Sacramentariis eruti nunc primum eduntur; Græci, & Syri latinitate donantur. Variæ Exercitationes Ecclesiasticæ elaborantur, quibus quæstiones omnes de Ordinis Sacramento in Scholis disputari solitæ, secundum
istos

istos libellos, & antiquos Patres probabiliter definiuntur: perpetua Ecclesiæ Orientaliis cum Occidentali in hoc Sacramento convenientia, & quando, quave occasione, & causa utraque Ecclesiæ, aut alterutra novum ritum addidit antiquo, luculenter docetur. Quinque insuper antiquissimarum sub Episcopali dignitatum origines, varia incrementa, & decrementa enarrantur. His accedunt.

Simeonis Thessalonicensis Archiepisc. Liber de Sacramento Ordinis, & ejus mysteriis: Auxilii de Ordinationibus Formosi Papæ non iterandis libri duo: Copticarum Ordinationum exemplar: Omnia ex antiquis membranis exscripta, & hæcenus desiderata. Denique Adnotationes in verba, ritus, ornamenta Ecclesiastica, aliæque ejusmodi obscura, Latinis inusitata, in Ritualibus Græcis, & Syris occurrentia.

Authore JOANNE MORINO Blesensi, Congregationis Oratorii Domini Nostri Jesu Christi Presbytero.

Editio nova, a mendis quæ in editionem Parisinam irrepserrant repurgata.

Antuerpiæ. Venalia prostant Exemplaria.

Amstelodami. Apud Stephanum Lucam. In fossa vulgo Rockin dicta
M D C L X X X V.

Eminentissimo, ac Reverendissimo Principi
FRANCISCO CARDINALI BARBERINO

Joannes Morinus Congregationis Oratorii D. N.
Jesu Christi Presbyter.

QUæ res in Libri nuncupatione duæ plurimum considerari solent, hæc mihi ambæ persuaserunt, ut nomini tuo hunc nuncuparem; diuturna Eminentix Tuæ in me benevolentia, & consilium de hoc Opere colligendo, atque edendo domi tuæ natum. Harum altera ut sic agerem; hortata est; altera persuasit. Æquum enim est corollas de floribus in horto primum exortis, quum calyculi erumpunt, & expandi gestiunt, fundi Domino texere, illique appendere. Sed perpetua benevolentix tuæ testimonia tum mihi, tum aliis de me, cum se dedit occasio, reddita, effecerunt, ut ingrati animi dicam merito mihi impingi posse crederem, nisi in ipso libri limine, publice testarer, quantum Eminentix Tuæ debeam, quantasque, cum referendo non sim, illi habeam gratias.

Ma-

Magni insuper mea interesse existimavi notum posteris facere, Eminentiam Tuam amicitia sua, familiaritate, Epistolis, & laudibus, me jam tot annis cohonestasse. Non sum equidem adeo imperitus rerum æstimator, Eminentissime Cardinalis, ut Purpuræ tuæ splendorem tantum admirer, atque ideo me innotuisse tibi, & a te amari glorier. Tanta dignitas est tibi cum multis aliis communis, nec meritis semper, sed forti nonnunquam, aut Principum commendationibus ambitiose emendicatis, atque etiam per vim obtentis, defertur.

Neque augustissimam illam, & secundissimam fortunam suspicio, quæ tibi annis viginti integris benignissime aspiravit. Fortunam enim conqueruntur Philosophi omnes, cæcam, brutam, & insanam esse, quæ sui similes plerumque amplecti amat, adulantibus titulis ornare, iis suaviter blandiri, omnigenumque honorum, & deliciarum exoculata effusione lenocinari. Raro enim *sors & virtus miscentur in unum*.

Te ipsum in eminentissima dignitate potissimum suspicio: Summam animi tui in tanta fortuna moderationem admiror; cum hominum maxima pars soleat fortunæ suæ magnitudinem insanissimo honorum, divitiarumque incremento, & audaci peccandi licentia metiri. Tu vero quum omnia posses, orbemque Christianum sub beatissimæ memoriæ Patruo tuo Urbano Octavo P.M, consiliis tuis regeres, summæ fortunæ decus esse tibi persuadebas, servire legibus, non imperare: fortis animi esse, mediocria malle, quam nimia; Viris magnis omnibus in maxima fortuna minimam esse licentiam; Te aliis majorem tunc futurum, quum melior fores; contra quam vani, & illiberalis ingenii homines, qui cum fortunæ subridentis libidini sese dedidere, versatilem naturæ humanæ conditionem etiam dediscunt; immemores, se perituros accepisse peritura; Mare momento verti; & eodem die ubi luserunt navigia fluctibus obrui.

Qua igitur ratione adversa fortuna animum tuum frangeret, qui secundam tam sancte, & fortiter sustinueras? Nulla, inquit S. August. (enar. in ps. 83) *infelicitas frangit, quem nulla felicitas corrumpit*. Secunda hominum opinione te felicem fecerat, sed adversa, quæ te postmodum gravissime infecuta est, magnum probavit. Ita te exagitari passa est providentia Divina, ne sub continuæ felicitatis splendore, cui prona sunt omnia, lateret, & marceret virtus tua. Memini cum Roma pulsus Parisios in asylum confugisses, tecumque familiariter versarer, fortuitosque de variis rebus sermones haberemus, me sæpius admiratum heroicam illam tuam in tot malis ferendis patientiam. Injuriarum assultu non magis commovebare, quam si cor tibi fuisset adamantinum, aut exte-

rum, non te feriissent. Neminem inculcabas, de nemine conquerebaris, sat vindictæ de omnibus sumptum ratus, si omnibus ignovisses. Nec dolorem corde premere, tristia vero fronte ferenare videbaris, sed totum radicatus excussisse, affligentiumque amore & reverentia commutasse.

Recurfabat tum animo meo quam acres doloris aculeos afflictis infigere soleat pristinae felicitatis recordatio. Censent enim hujus mundi Sapientes infortunii genus esse infelicissimum, aliquando fuisse felicem: Veterem insuper ferendo injuriam, nec ulciscendo, invitari, & accersere novam. Recursabat iterum hanc fortunæ procellam ab iis in te excitam, quos omni bonorum, & dignitatum genere cumulaveras; quos ut extolleret, omnes tuæ authoritatis & felicitatis nervos, & machinas commoveras, ita ut videreris potissimum felix fuisse, ut istos felices faceres, honoribus abundasse, ut istos honorares, & beares.

Adversa fortuna omnibus artificiis usa est, ut amarior, & infestior tibi incumberet. Sed quo fuit illa in te affligendo industrior, eo fuisti in ea toleranda generosior: Quo crudelius tela sua infigebat, eo lætius excipiebas. Quo contumeliosius insultabant inimici tui, eo constantius & tacebas, & iis parcebas. Ad quid hæc adversæ fortunæ stratagemmata? Ut patientiæ vere christianæ pulcherrima specimina ederes: ut magnificentius de ipsa triumphares, & ea triumphata, tuis casibus gloriosior, ut tandem contigit, resurgeres. Sic balsamum incisum liquorem nobis fundit suavissimum; sic frumentorum semina gelu, & nivibus operta & pressa fæcundantur; sic aquis diluvii Arca non ob-
ruebatur, sed iis supernatans, fluctibus, & procellis in altum tollebatur.

Ista, & innumera ejusmodi. quæ prætermitto, sentiendo longe copiosius, quam scribendo, me multo magis in tui admirationem rapuerunt, quam Purpuræ tuæ lumina, mihi que honorificentissimum esse persuaferunt aliquod ingenii mei monumentum posteritati relinquere, quo constaret, me tanto Cardinali virtutum omnium thesauro locupletissimo, literarum sanctarum columini, Urbani VIII. summi Pontificis nepoti, familiariter notum fuisse; dumque Orbem christianum sapientissimis consiliis suis regeret, Regum & Principum Legatis responsa daret, mei, laborumque meorum curam interposuisse.

Memores igitur diuturnæ tuæ erga nos benevolentiae, & eorum, quorum occasione hoc opus aggressi sumus, illius frontem radiis, & fulgoribus nominis tui micare, & vallari grato animo voluimus. Leviusculum, fateor, munus; sed humilitas nostra præstare magna non potest, nec iis eget Eminentia Tua. Veruntamen si calculos subducens animum meum adjungas, ut de tua benignitate confido, justum pondus depre-
hendes.

P R Æ F A T I O. xj
AUCTORIS AD LECTOREM CATHOLICUM

P R Æ F A T I O.

In qua exponit qua occasione motus tam multos ordinationum libellos, omnium Nationum, & omnium Seculorum in variis Bibliothecis latitantes; adeo studiose conquirit: Quos consilio conquiritos inter se, & cum Scholasticorum Sententiis comparavit; & exercitationes ex hac comparatione procedentes cum ipsis Ritualium libellis in lucem edidit.

Cum anno salutis sexcentesimo tricesimo nono supra millesimum Romanam profectus essem, ab Eminentissimo, & Religiosissimo Cardinale Francisco Barberino vocatus, paucis post adventum meum diebus voluit me cuidam Theologorum Congregationi adesse, in qua jussu summi Pontificis Urbani VIII., Francisci Cardinalis Patruī, Græcorum Euchologium recensebatur, singulæque ipsius periodi diligenter expendebantur, & ad fidei Catholicæ canonem, & stateram examinabantur. Cum primum huic Congregationi adscriptus sum, cæpta erat in Græcorum Ordinationes inquisitio. Varii Theologi varias judicii ferendi rationes inibant. Mihi non satis tutum videbatur ex solis Doctorum Scholasticorum dictatis de re tanti momenti pronuntiare; Experiebar enim eos nulla Græcorum morum scientia tinctos, nulla linguæ Græcæ cognitione aspersos, nunquam illis in mentem venisse, ut inquirerent, quæ, quot, qualesve essent Græcæ Ordinationes. Æquum non judicabam ad eorum sola axiomata, tamquam ad lapidem lydium, istas Ordinationes exigere, quæ cum eis consentiunt, probare; quæ dissentiunt, eo ipso statim ut spuria improbare, & ab Ordinationum choro eliminare. Sane quoties obversabantur animo Ecclesiæ Orientalis imago, Patriarcharum, Archiepiscoporum, Episcoporum, Presbyterorum, Diaconorum, inferiorumque Ministrorum, & Monachorum ordines, Ceremoniarum Liturgicarum, aliorumque ejusmodi constans & pertinax observatio, in variis populis, sermone, moribus, & habitatione quam longissime dissitis consimilis, & prope uniusmodi: Religio mihi erat ex solis eorum hominum decretis, qui ne levissima quidem earum rerum cognitione imbuti fuissent, de rebus tantis judicium ferre.

Diffidentia illa, quam de Doctoribus Scholasticis hac in causa conceperam, mihi videbatur eorum placitis diserte comprobari; ita ut si ali-

ter apud me statuissem, contra id, quod dictis, & exemplo suo docent, facturum viderer. Fere enim quotquot eorum doctrina, & ingenii acumine maxime celebrari solent, conveniunt, Ministri baptismo expressiorem non esse absolute necessariam: Baptismum etiam valere forma deprecative datum, eo quod sibi persuadeant, Ecclesiam Orientalem baptizando, eam formam usurpare: Quamquam autem hoc falsum sit; forma enim Baptismi Orientalis, ut & Latina, est indicativa; Attamen tanta est apud eos præsumpta Græcæ consuetudinis opinio, ut eam esse validi Sacramenti certum argumentum pronuntiare non dubitent, velut nos docent, cæteris innumeris brevitatis causa prætermisissis, summi Theologorum apices, Thomas in 4. distinct. 3. art. 2. quæst. 2. resp. ad 1. Scotus in 4. dist. 3. qu. 2. sæpius, sed potissimum celeberrimus Franciscus Suarez *ἀντὶ πολλῶν ἀνταρξίῳ ἄλλων* to. 3. in tertiam partem S. Thomæ disp. 21. sect. 1. & 2. Similiter igitur in causa, quam agimus, Scholasticorum placita adamussum sequitur, qui eam secundum sola eorum placita examinare, & judicare refugit. Cum enim solos Ordinationum Latinarum ritus suo tempore vulgatos præ manibus, & oculis habuerint, eorum plerique multa statuerunt, quæ si absolute & universe concedantur, actum est de Græcis Ordinationibus, inanes fructus pariunt, omni gratia Evangelica cassos; nulla materia; nulla forma instructæ sunt: Ordinationum potius umbras dices, & somnia, quam veram, & solidam Sacramenti substantiam. Quemadmodum igitur cognoscentes axioma suum de Baptismi forma, atque etiam de Ministri expressione in actu Baptismi non convenire Ecclesiæ Orientalis baptismo, illud ita correxerunt, & reformarunt, ut Ecclesiæ Orientali nullum ex eo incommodum inferretur. Sic dubitandum non est eos ita animatos fuisse, si postmodum illis Græcæ Ordinationis ritus innotuissent, ut decreta sua correcturi fuissent, & provisuri, ne quod ex iis præjudicium Ecclesiæ Orientali crearetur. Quapropter illorum mentem assequitur, & placita amplectitur, qui de istis Ordinationibus judicaturus, axiomatis, quæ de latinis condiderunt, usquequaque non adhæret, ne iis mordicus inhærens, Orientis Ordinationes vanas esse & inanes asserere cogatur, quod profiteri scholasticorum maxima pars horruisset.

Mihi igitur hæc animo versanti videbatur aliam examinis viam, ineundam esse, in qua nullum subesset erroris periculum, sed veritatis inveniendæ certa fiducia. Duplex autem mihi tum occurrebat. Prior inquirendum esse, qua ratione Ecclesia Romana post exortum, & divulgatum schisma, Græcos Sacerdotes, & Episcopos schismati renuntiantes in sinu suo excepisset. Nam si eos exceptura, iterum in Diaconos, Sacerdo-

cerdotes, & Episcopos non ordinabat, procul omni errore, & dubio Græcorum ordinationes approbavit: & confirmavit. Quis autem Catholicus, quidquid olim disputaverint Doctores Scholastici, hanc consequentiam improbabit? Antecedentis istius demonstratio occasionem dedit primæ operis nostri parti contexendæ. Tota enim in hoc demonstrando versatur. Summos Pontifices continuis post exortum schisma decretis, & actionibus suis Græcas ordinationes probasse, & ab Adversariorum impugnationibus vindicasse,

Altera ineundi istius examinis via post priorem securissima mihi videbatur, comparatio rituum, secundum quos Græci nunc & post divulgatum schisma sacras suas Ordinationes celebrant, cum iis ritibus, quos ante exortum schisma observare solebant. Nam si utrique iidem sunt, nec est inter utrosque alicujus momenti variatio, procul omni dubio, sicut sufficientes, & legitimi erant ritus, quibus Græci ante schisma ordinabantur; ita sufficientes, & legitimi erunt ritus, quibus post schisma ordinantur. Difficultas erat nancisci tantæ antiquitatis Euchologia, seu libellos sacrarum Ordinationum Rituales. Superata tamen difficultas est, duoque præ cæteris mihi tradita sunt Euchologia, de quibus dubitari non poterat, quin ætatem illam antecederent. Alia etiam mihi supeditata sunt, quæ ad eam ætatem proxime accedebant, alia denique, quæ ab ea longius recedebant. Hæc lustro, sibi invicem comparo, antiquissimos cum recentioribus, utrosque cum mediis; nec inter hæc magni momenti discrimina deprehendo. Itaque apud me concludebam, si Rituales antiqui legitimi erant, quod nemo sanæ mentis negare poterat, recentiores quoque esse legitimos, utrosque esse æqua ratione aut admittebros, aut refutandos, præsertim cum omnes veluti conspirent in earum rerum omissione, in quibus totam istius Sacramenti substantiam Scholasticorum plerique reponunt.

Euchologia quoque illa utilitati publicæ alio modo profecerunt. Nam cum parisiis reversus de rebus ejusmodi familiariter cum R. P. Jacobo Goartio Dominicani Ordinis Presbytero doctissimo sermones conferrem, eum monui, Romæ conservari antiquissima Euchologia, & quibus in Bibliothecis laterent, indicavi, ut Euchologii Græci vulgaris editionem, quam meditabatur, & interpretationem Latinam, quam tum confecerat, ditare, & illustrare posset; quod postea egregie, & abunde præstitit.

Nacti quoque sumus penitissimi Orientis sacras Ordinationes, Syrorum, videlicet, Maronitarum, qui Catholici sunt, & Libanum Montem incolunt: Nestorianorum, qui per Syriam, Babyloniam, Persidem,

dem, extremosque Indos dispersi Christianum nomen, & Religionem profitentur: Et Jacobitarum, quorum non modo in Syria plerisque locis magnus est numerus, sed etiam per Aegyptum, & Aethiopiam, cis ultraque Aequinoctialem circulum, Zonamque torridam latissime diffunduntur. Quâ ratione in istarum gentium rituales libellos inciderimus, Præfationibus, quas unicuique ritui præposuimus, a nobis explicatur; ideo hæc adnotasse nunc sufficit. In iisdem autem Præfationibus uniuscujusque gentis mores religiosos enarramus; quando, & quoties cum Romana Ecclesia reconciliati sunt; quos Reges & Principes in India habuerunt, quando funditus apud eos principatus interiit, multaque ejusmodi, ex variarum historiarum lectione, & comparatione colligimus. Lectorem autem hic obiter monemus istorum Schismaticorum Ordinationes ab Ecclesia Romana probatas esse, & quotidie probari. Nec hoc tantum, sed universam Ecclesiam olim ab initio damnatæ hæresis, & Schismati idem præstitisse, eorumque Clericos resipiscentes, & ad Ecclesiam redeuntes, post solam hæresis suæ, & Schismatis abjuratorem, & anathematizationem cum exercitio Ordinum, quos a suis acceperant, in sinum recepisse, & fovisse.

Interea dum hanc collationem instituo, & Græcos istos Ordinationum rituales describo, Parisios, vix novem mensibus Romæ commoratus, revocor ab Eminentissimo Cardinale Richelieu, qui tum solus Gallicæ Monarchiæ habenas consilio suo moderabatur, unicuique pro animi libidine *παίδους αγαθόν τε καὶ κακόν τε*. Revocationis causas ignoro. Sed ei parere necesse est, etiam dura præscribenti, cujus arbitrio altissima, & asperrima quæque subsidunt; quique non æstimari justum, & sanctum quod ipsi lubet, indignabundus audit. In Galliam reversus, Ordinationum sacrarum non me cepit oblivio, animo sæpe recurrunt, eumque pulsant. Videbam cum Ritualibus Græcorum antiquis, & hodiernis convenire, quæ S. Dionysius de Ordinationibus tradit in libris de Hierarchia Ecclesiastica; quæ etiam S. Clemens in Constitutionibus Apostolicis. Considerabam ambos præsertim convenire in omissione eorum omnium, quæ sola substantialia sacris Ordinibus adeo multi tradiderunt Scholastici. Idem experiebar fieri ab antiquis Patribus omnibus tam Latinis, quam Græcis, apud quos altissimum silentium omnium in quibus Scholastici plerique tradunt Diaconatus, Presbyteratus, & Episcopatus inesse materias, & formas. Quapropter animus subiit desiderium inquirendi, an etiam antiquissimi Rituales Latini recentioribus hac in causa similes essent. Rationibus enim jam explicatis ductus, suspicabar multas ceremonias lapsu temporis Ritualibus additas fuisse, quibus Scholastici plerique

plerique, præteritis antiquis, materias, & formas Sacramentales assignarunt. Suspicionem meam augebat exemplar Ritualis antiqui, quem ex Italia mecum asportaveram, aliusque Romæ editus in Gregoriano Sacramentario, in quibus multa eiusmodi omittuntur, aut ad alias Ordinationes transferuntur.

Itaque varias Bibliothecas lustro manuscriptis divites, non modo Lutetiæ, quæ ejusmodi Bibliothecis abundat, sed etiam aliis in locis, prout occasio, forsue ferebat. Incessebat etiam animum meum Ritualium Poenitentialium cupido. Quot quot igitur occurrunt Pænitiæ, aut Ordinationum bonæ notæ Rituales libelli, ex scribo. Jam prope quadriennium effluxit, cum Opere poenitentiali defunctus sum, atque cum eo Poenitenciales libellos lectu dignos publici juris feci. Sermone igitur de his prætermisso, dum innumeros Codices huc, & illuc verso, & inspicio, incidunt in manus meas nonnulli antiquissimi. In illis id, quod suspicabar, deprehendo, omissionem, scilicet, eorum omnium, in quibus Scholasticorum vulgus sacrarum Ordinationum materias, & formas inhærere credit. Simillimæ sunt iis, quos nobis exhibet S. Clemens in Constitutionibus Apostolicis; multisque additamentis carent quæ in Dionysianis, & omnibus Græcis Ritualibus leguntur. Quapropter a dictatis Scholasticorum magis, quam ipsi Græci recedunt. Si quis autem variorum sæculorum rituales invicem comparaverit, non injucunde animadvertet, quo sæculo unumquodque additamentum Ordinationibus accesserit. Hinc alio argumento probatur, quod jam ex Ritu Græco demonstravimus, non esse exigendas ad Scholasticorum omnia Decreta Græcorum Ordinationes. Nam non solum ipsæ damnatione periclitarentur, sed etiam Latinorum omnes antiquæ, cum non minus hæc decreta illæ evertant, quam Græcæ.

At vice versa, si omnes illæ Ordinationes simul conjungantur, & diligenter examinentur, evidenter colligetur, quantum ad Sacramentum Ordinis attinet, veritas istius axiomatis in scholis vulgatissimi, materias, & formas Sacramentorum esse perpetuas, nec unquam mutandas. Ubique enim in Sacris Diaconatus, Presbyteratus, & Episcopatus Ordinationibus Latinis, Græcis, Syris, Ægyptiis, antiquis, hodiernis, mediis, conspicias manus impositionem, & orationem unicuique gradui convenientem: In antiquissimis vero omnibus, præter hæc duo, nihil aliud occurret, quod cum aliqua probabilitatis specie rationem materiæ & formæ induere possit. Orientales primi novos ritus antiquis materiis, & formulis addiderunt; ut qui Dionysianos, quos Græci omnes, Syrique sequuntur, cum clementis constitutionibus, &

utras-

utrasque cum Latinis antiquis, & recentioribus comparaverit, experietur. Addiderunt & Latini longe plures, sed multo serius, & paulatim, longoque annorum decursu.

Quare ad conciliandas cum latinis Græcorum ordinationes, non opus est distinguere in Ordinationum causa, ut recentiores Theologi subtilissime faciunt, Sacramenta, in ea, quorum materias & formas Christus in specie & in hypothese, & in ea quorum materias, & formas in genere tantum, & in thesi instituit, & designavit; singularem verò harum rerum designationem, & applicationem Ecclesiæ commisit: seu in ea, in quibus quod formalis rationem tenet, Christus in particulari & nominatim edidit & expressit, quod verò materialis & signi, in genere tantum imperavit, illius verò particularem designationem & demonstrationem Ecclesiæ prudenti Oeconomix instituendam reliquit, & commendavit. Nam si quis omnium populorum, & omnium seculorum ordinationes inter se conferat, & componat, statim animadvertet ab omnibus, & omni tempore eos omnes observatos esse ritus, quorum & Sacra Scriptura, & antiqui recentioresque Patres meminerunt. Quidni igitur in solis istis ritibus Apostolicis perpetuis, & inviolatis, materiæ, & formæ illius Sacramenti, ejusque partium commode constituentur; cæteri vero, ratione quorum Ecclesiæ variarum regionum a se, invicem differunt, atque etiam una & eadem Ecclesia vario tempore a se ipsa, sanctis, & prudentibus variarum Ecclesiarum institutionibus tribuentur, non autem Sacramenti substantiæ, & necessitati. Quo circa mihi serio in hanc meditationem incumbenti nulla mihi videtur amplius in illius distinctionis hac de causa usurpandæ, & excolendæ urgens occasio. Quod enim Latinam Ecclesiam cum Græca, & Orientali in hoc Sacramento committere videbatur, cujus conciliandæ causa inventa est, somnium esse, cui rerum antiquarum incuria, & ignoratio causam dedit, oculata experientia demonstratur.

Hæc est posterior examinis ratio, ad quam exigendas esse judicabamus hodiernas Græcorum Ordinationes, eaque constituit secundam Operis nostri partem. Universa enim operis hujus secunda pars nihil aliud est, quam collectio variorum Ordinationis rituum ex antiquis codicibus Latinis, Græcis, & Syris decerpta, & verbo tenus exscripta, ut ex ejus lectione, & examine discat lector quæ fuerint Ecclesiarum hac in causa antiquæ, & recentiores traditiones, & auditis partibus, causaque cognita, judicium ferat. Nihil in ea parte nostrum est, omnia antiqua, ex Archivis, & scriniis Ecclesiarum petita. Addidimus his Simeonis Thessalonicensis Archiepiscopi libellum de Sacramento Ordinis;

eo quod Græcorum ritus non modo diligenter describit, verum etiam unius cujusque ritus rationes elegantes, morales, & mysticas apposite tradit. Huic conjunximus Gabrielis Philadelphiensis Metropolitæ de Sacris Græcorum Ordinationibus libellulum eo quod universam de hoc Sacramento doctrinam compendiose admodum, & Scholasticorum more explicet, cui subjunximus brevem dignitatum Ecclesiasticarum notitiam, seu Catalogum ex antiquo codice exscriptum, magis ne periret, quam quod necessarium esset. Quamquam nec hic tractatus haberi possit à scopo nostro alienus. Cum autem multa passim occurrant, vestium ornamentorum instrumentorum dignitatum, rituumve vocabula, in Ritualibus tam Græcis, quam Syris, quæ Latinis istorum morum insuetis negotium facessere possunt, ea ad finem uniuscuiusque Ordinationis Græcæ, vel Syræ non indiligenter explicamus.

Fini quoque Ordinationum Latinarum libellos duos Auxilii de Ordinationibus à Papa Formoso factis, nondum editos, diu tamen multumque à viris doctis desideratos adtexuimus, quibus lux maxima effunditur illustrissimæ quæstioni, quæ ante septingentos ferme, & quinquaginta annos in Ecclesia Romana, magna animorum contentione in utramque partem agitata est, tam in thesi, quam in hypothesi: An scilicet Ordinationes à Formoso Papa celebratæ, validæ essent, an iterandæ. Plurimi enim eas adeo improbarunt, ut iterarint: Alii, sed numero pauciores, eodem tempore probarunt, quorum unus erat Auxilius, cujus edimus in Formosi defensionem opuscula. Sed eodem tempore, atque, etiam multis seculis ante, & post illud tempus, generalius quæsitum est; atque *ἡρώδης* disputatum; An Ordinationes contra Canonum præscripta factæ, essent validæ, an iterandæ. Plurimi eas iterarunt, credentes, non sufficere Ordinationem, ut rata sit, & efficax, esse factam ab Episcopis Catholicis, & juxta Rituales ab Ecclesia præscriptos, sed etiam fieri debere secundum Canones Ordinatoribus, & Ordinandis à Conciliis secundum tempora latos. Insidebat igitur eorum animo ea sententia, quam modo explicavimus, quæque hodiernis Theologis est communissima; Ecclesiam scilicet quorundam Sacramentorum materias particulares decretis restringere, aut ampliare posse, spiritumque Sanctum ita decretis istis sese attemperare, ut secundum ea vim suam exerat, aut comprimatur, & sic quæ Ecclesia ligaverit, alliget, quæ solverit dissolvat.

Hæc quæstio sui obscuritate, & perplexis ambagibus, Ecclesiæ Doctores diutissime distinuit, atque etiam vexavit. Tandemque quadrigentis abhinc annis communi consensu, re maturius considerata, concluderunt, & definierunt, Canones ab Ecclesia secundum tempora, &

occasiones de his rebus conditos , Ordinationis substantiam , & efficaciam non afficere , sed tantum executionem ; ordines conferendi , aut collatos exercendi potentiam non auferre , sed tantum legitimam auctoritatem .

Duæ istæ partes basis sunt & fundamentum , cui potissimum inniuntur Exercitationes , quæ operis nostri tertiam , & postremam partem constituunt , sedulò enim examinatis his antiquis , & recentioribus Sacrarum Ordinationum Codicibus , & consideratis Summorum Pontificum continuis pro Ordinationibus Orientalium decretis , ea cum variis Sanctorum Patrum sententiis , & utraque cum plerisque Scholasticorum Docto-um placitis contulimus . Cum autem in eo studio nonnihil nos exercuissemus , videreturque nobis utriusque ritus, Occidentalis, & Orientalis , maximus in rebus Substantialibus esse consensus , nec opus esse , perplexis , & impeditis Scholasticorum distinctionibus , ut alter in alterius gratiam rediret , sed sponte , & *ἀπομάκρως* nullisque cum ambagibus sese mutuo amplecterentur , tandem decrevimus , exercitationem nostram ulterius protendere , & omnes quæstiones , quæ de Ordinationibus in scholis agitari solent , secundum hæc principia veluti ad Aurificis trutinam examinare , & expendere , studiumque nostrum in lucem edere ; ut si Lectori Catholico luberet , eandem comparisonem , & Exercitationem instituire , eo nonnihil juvaretur ,

Visum est præterea ab instituto opere non fore alienum , si connumeremus Exercitationem de antiquis , & primigeniis sub Episcopo dignitatibus Ecclesiasticis , nempe , Archipresbyteris , Archidjaconis , Oeconomis , Defensoribus , & Græcorum Chartophylace ; & in ea veluti ad coronidem universo operi imponendam exponeremus , quæ fuerint uniuscujusque dignitatis , tam secundum Latinos , quam secundum Græcos , origines incrementa , & ministeria : quanta fuerit auctoritas , qua ratione variis sæculis variata est , aucta , imminuta , & immutata .

Denique Lectorem , in cujus manus hoc opus inciderit tituli meminerit , monemus : Exercitationes , videlicet , nos scribere , non decisiones , adumbrationes delineare , non rei expressiones jactare , instructiones ad litigiosarum de Ordinationibus quæstionum dijudicationem suppeditare , nihil decretorio judicio statuere . Sapientis cujusdam vulgò fertur apophtegma , Exercitationem omnia posse . Verum mediocritatis & tenuitatis ingenii nostri conscii , hoc nobis non arrogamus . Tanti cordi non inest confidentia . Quapropter si legenti offendiculum aliquod occurrat , illud aut removeat , aut benigne excuset , deprecamur , de eo non ex verbis , sed ex mente , & consilio nostro sententiam ferens .

Con-

Consilium nobis fuit illi prodesse, non obesse, illum adjuvare, non in errorem inducere; Traditionem antiquam cum recentiore & hodierna, conferre, & utramque ex mutuo lumine illustrare. Si forte caligine aliqua offusa est, eam pristino nitori & splendori restituere: Si aliquo situ obducta, eum detergere. In hoc conatu, si quando nos cecutire, & labi deprehendat, quod sæpe nobis contigisse non inviti credimus, porrecta manu benigne nos erigat, averfos in rectam viam reducat. Nam, ut scribit S. Dionysius ad Demophilum. *ὁ δὲ σκασθε οὐ πικρῆσθε χρη τοῦς ἀγνοοῦντας, ὥσπερ καὶ τοὺς τυφλοὺς οὐ καλεῖζομεν, ἀλλὰ καὶ χεῖρας ὡγεῖν.* Ignorantes docendi sunt, non puniendi; quemadmodum cecos non punimus, sed manu ducimus. Quidquid de Lectoris erga nos modestia contingat, hoc opus nostrum, & quæcumque hætenus scripsimus, aut in posterum, Deo dante, scripturi sumus, Apostolicæ Sedi corrigenda, expungenda, eradenda, aut penitus delenda toto affectu subicimus. Animo enim fixum, & immotum sedet, nihil unquam privatim, aut publice scribere, quantum memoria, & studio recolere, aut mente prævidere poterò, quod Ecclesia Romana olim improbaverit, aut aliquando improbatura sit.

Permissio R. P. Generalis.

Franciscus Bourgoing Presbyter Præpositus Generalis Congregationis Oratorii Jesu Christi Domini nostri, juxta Regium diploma datum 14. Julii 1642, quo Bibliopolis omnibus prohibetur ne libros ejusdem Congregationis imprimant, aut venales exponant citra nostram licentiam, Permittimus Gasparo Meturas Parisiensi Bibliopolæ, ut librum, qui inscribitur: *Commentarius de Sacris Ecclesiæ Ordinationibus secundum antiquos, & recentiores Latinos, Græcos, Syros & Babylonios*, Authore Joanne Morino, Congregationis Oratorii Domini Nostri Jesu Christi Presbytero, imprimere, ac libere divendere possit. Datum Parisiis prid. non. Augusti 1655.

Franciscus Bourgoing.

APPROBATIO OPERIS.

Nos subsignati Doctores Theologi Sacræ Facultatis Parisiensis legimus *Commentarium de Sacris Ecclesiæ Ordinationibus* Joannis Morini Congregationis Oratorii Presbyteri opus polymitum & ocellatum contextum erudita manu Theologi, Philologi, Antiquarii, & Scholastici, & quem variæ lucubrationes dudum publico commendarunt.

Majestatem totius operis, & argumentum perpetuum prior in fronte libri pagina explicat, cæteræ exequuntur. Ritus Sacros, & ceremonias veteris, & novæ Romæ, & primarum sedium inter se confert, & annotat, & in tanta rituum diversitate fidem eandem, & illibatam. Hinc porro enatas quæstiones maximæ operæ, ex variante disciplina Religionis, & praxi, cote subtili disputatricis Theologiæ agit, & explanat. opus in maximum Ecclesiæ decus celsurum judicamus, testati nil in eo contineri, quod Fidei Catholicæ adversetur. Datum Parisiis die 18. Febr. an. 1655.

Chastellain. Chapelas, Curatus S. Jacobi.

Commentarium de Sacris Ordinationibus Authore Joanne Morino Blesensi ex Congregatione Oratorii Domini Nostri Jesu Christi Presbytero legi non minore cum fructu, quam voluptate. Opus est summæ plenum eruditionis, & studiosæ Ecclesiasticorum rituum perscrutationis, in quo non probabiliter tantum, quod unicum pollicitus erat, sed certius accurata Doctrinæ, & disquisitionis indagine multa persuadet, quæ circa inaugurationem Ministrorum Sacrorum huc usque agitata sunt. Leget & quivis alius sine ullo erroris periculo. Ita censui Academiæ Parisiensis Doctor Theologus, pridie Non. Augusti an. 1655. & subscripsi.

Margaritus Gauquelin.

Haftenus Morinum recitavi; Unde nullo negotio judicare poteris in eadem ipsum, qua nos, quod pertinet ad minores, & Sacros Ordines, Palestra insudasse. Propterea æquum nobis visum est alienis perfrui laboribus, quin tamen laudem, & gloriam nobis unis quæramus. Quoniam autem laudatus Commentarius nonnullis scatet mendis, & multa in eo desiderantur, quæ a Cl. Scriptore omissa sunt, sive quod fini, quem is sibi præfixerat, illa peropportuna haudquaquam judicaverit, sive quod monumenta ex quibus ea colligenda erant, habere minime potuerit, sive demum ex ignoratione linguarum Orientalium quædam sibi excidere passus est, seu invito exciderunt, hinc, ut Ritualement librum Sacrarum Ordinationum antiquarum, & recentiorum omnium Ecclesiarum (sive istæ a Romana Ecclesia veritatis magistra, & unitatis centro sejunctæ sint, sive cum illa adhuc fæderis christiani jure sint consociatæ,)

ciatæ,) integrum publici juris faciamus, & Codicem Liturgicum Ecclesiæ Universæ, quoad hanc etiam Ritualementem, perficiamus, emendare tentabimus, quæ correctione digna videbuntur, omissa supplere, atque defectus implere conabimur, itaut Eruditi Morini Commentarium integrum habeant, & perfectum, variisque monumentis adauctum, & ditatum; quæ omnia cum uno volumine in Quarto, uti dicunt, quamvis maximæ molis concludi nequeant, censuimus librum hunc Octavum Codicis nostri in plures tribuere partes ordinem secuti, qui & commodior, & opportunior videbitur.

Sed satis Præfatus sum, pluribus enim tuas gravissimas disturbari curas nefas judico, quæ autem illæ sint, & quorsum tendant, patiaris si tuis verbis recitem quibus si bene meministi, Superiori mense Te loquentem audiavi in magna nostri Gymnasii aula in collegarum tuorum, meorumque plenario Concilio.

Cum primum hujus nostræ Accademiæ regimen suscepi, intellexi quantum mihi oneris imponeretur, ut egregiæ in eam voluntati, quam tot collatis beneficiis SS. D. N. BENEDICTUS XIV. P. M. demonstravit, facerem satis, ac non indignus successor viderer eo Antecessore, quem honoris causa nomino, CLEMENTE CARDINALI ARGENVILLERIO, qui illam integro septennio est moderatus, cuique bonæ Artes, ac disciplinæ quantum debeant, vobis omnibus perspectum, atque exploratum esse non ignorabam.

In hanc igitur curam toto animo incubui, ut quando, pro mearum virium tenuitate, non implem quæ huic tantæ sufficerent expectationi, mea saltem Administratio, pro æquo, & bono æstimanda, non inutilis judicaretur.

Neque operæ propterea, neque diligentia me pepercisse, vos ipsi Testes prope modum estis, quorum in conspectu hæc omnia a me capta, & confecta sunt, quæ videtis.

Scholas nimirum Superiores in commodiorem, amplioremque locum translatas conspicietis; amplum superius, & perornatum Conclave perfectum, in quo Physices experimenta fieri commodissime possunt, &

eiusmodi Instrumenta decentissime asservantur, quorum ampla supellex est, inque dies instructior.

Ad Chemiam autem quod attinet, quæ ut aptiori, atque utiliori methodo imposterum traderetur, summopere studui, elaboratorium, ut vocant, *vetus*, absolutum, perfectumque videtis, atque aliud itidem, in quo exhalationis experimenta sine ullo ministrorum, & spectantium detrimento, aut periculo aguntur.

Si vero de Mineralium collectione, quæ in propatulo iam vobis est, verba facienda sunt, nihil certe tota Etruria, nihil tota hac Pontificia Ditione, ac finitimis Regionibus reperiri huiusmodi rerum potuit, quod huc investum non sit, cum aliis quamplurimis, quæ ad naturalem historiam illustrandam maxime faciunt.

Hortum autem Botanicum, quem, ut in eam, quam cernitis, formam coleretur, ornaretur, augeretur jam à septennio ante elaboraveram, ut multo nunc ornatior, cultiorque esset, curavi diligentissime, ubi quam plurima herbarum genera aptissimo ordine posita virescunt, a vestinis quoque, à Pelignis, & Marfis conquesta, & quamplurima in Horti Domo insunt comparata vasa vitrea, in quibus omnigena servantur semina, quæ non modo a propinquis, verum etiam a longinquis exteris Nationibus advehuntur, quorum omnium Index locupletissimus iam publicam lucem aspexisset, si licuisset per Collegij pecuniam, quæ plurima hujus anni curriculo in sumptus necessarios expensa est.

His vero omnibus adiungendum est certe illud, quod, meo quidem Judicio, maximum fortasse Rei nostræ Litterariæ incrementum feret, scilicet institutum nuper studiosæ inventuti premium, honoris nempe Laureæ, pro Iurisprudencia, & pro Medicina, quæ dignissimis Adolescentibus quotannis distribuentur, quod nobis enixe optantibus, atque suadentibus, insigne quoque Theologorum Collegium retro Elapsis diebus pro Sacris studiis decrevisse multopere commendamus. Hæc certe honoris, & virtutis publica, ac perpetua testificatio, quantum ad excitanda iuvenilia ingenia valeat, quantum ad inflammandam Studiorum contentionem, per Vosmetipsos agnoscere iam potestis.

Ea tamen cum percenseo, nihil mihi, nihil duobus mihi in munere adjunctis Sociis, viris Illustrissimis, ausim arrogare, sed cuncta Beneficentissimo Pontifici accepta referantur, necesse est, cuncta egregiis, quæ apud nos Reliquit, exemplis Cardinalis Amplissimus ARGENVILLERIUS, cuncta omnium Nostrorum Illustrissimorum Collegarum menti, ac voluntati, qui nobis ad agendum stimulos addiderunt præclarissimos. Nec levem vobis habemus gratiam, Professores Doctissimi, qui vestris vigi-

vigiliis , ac laboribus operam nostram magis fructuosam reddidistis , quique novis immortalibus Litterarum monumentis Accademiæ famam extollitis , cum hoc ipso meo tempore (quod fortunæ meæ tribuendum est) a vestrum nonnullis ea edita sint volumina , quæ apud Exteros fidem facient luculentissimam , Romana studia esse in pristinum nitorem , ac dignitatem , vestris potissimum ingeniis restituta .

Administrationis itaque meæ , quæ viginti tantum Mensium spatio continetur , Rationibus hoc modo , pro debito in Collegas nostros obsequio , rite expositis , illius nunc instante fine , lætissime mihi mandatam curam Successori propediem tradam meo , qui ex nobis omnibus designari contigerit , quorum unusquisque & illam , accademiam nempe , me poterit sapientius moderari , & in illustri jam , & florenti collocatam statu servabit diligentissime , ac nova fortasse bonarum Artium accessione , quam Animo jam moliebar , amplificabit .

Ut finem demum dicendi faciam , illud restat , cujus rei causa huc convenistis , ut nimirum in hac Collegii Nostri , & Vestrorum omnium frequentia , illos collaudem Adolescentes , qui studiorum suorum præmium , hanc Lauream meruerunt , quod pro eorum virtute facio quam libentissime . Dignissimos certè hoc honore illos censeo , eosque hortor , ut pulcherrimam in studiis contentionem Remittant numquam , maiorem semper laudem consecuturi . &c.

Haftenus tua verba , si probe teneo , recitavi , quare spes vera nos non fallit Te Rectore , BENEDICTO XIV. Patrono , ARGENVILLERIO DUCE , nostram Accademiam pristino decori restitutam pristinis privilegijs condecorandam . Vale ac Tibi bonisque omnibus vive. Dabam idibus Augusti 1755.

BENEVOLO LECTORI

P R Æ F A T I O .

Quoniam vero Cl. viri Johannis Morini Commentarium integrum de Sacris Ordinationibus nova Editione donare, & Codici Liturgico intexere decrevi, primum Libri VIII. volumen dedi Latinorum Ordinationibus. Prodeunt ergo in hoc volumine Ritus Sacrarum Ordinationum Latine Ecclesie, quas Johannes Morinus in parte secunda sui Commentarii vulgavit. Quibusdam Ordinibus quasdam subjeci adnotationes plerumque depromptas ex Cl. Francisco Antonio Vezzosi Clerico Regulari Theatino meritissimo & in nostro Gymnasio historiae Ecclesiasticae Professore doctissimo in nova, elaboratissima operum ven. Card. Thomasi editione, quam is publico bono dedit. Codices Petavianos, quos Morinus laudat, in Bibliotheca Vaticana nobis versare contigit, quemadmodum & Sacramentaria Gregoriana; Rituales, seu Pontificales plures libros manu exaratos in Bibliothecis Barberina, & Valli-cellana de Urbe consului; a multis referendis, seu variantibus Lectionibus observandis consulto abstinui, contentus quosdam tantum ordines ex Cl. Edmundo Martenio mutuare, quos in Appendicem seu Supplementum conjeci; quemadmodum & adnexui Ritus Sacrarum Ordinationum ex Pontificali Romano Clementis VIII. & Urbani pariter VIII. auctoritate vulgato excerptum, quo Ecclesiasticae disciplinae studiosi modernos etiam ritus edocti, hos cum antiquis conferant, & ita unum eundemque Ecclesiasticae disciplinae spiritum in Romana Ecclesia semper obtinere nullo negotio videant. Plures Ritus cum editos a variis Scriptoribus, cum nondum publica donatos luce in hoc vo-
lu-

lumine recitare omisi, cum ne justam excederet molem, tum quod haudquaquam opportunum censui, si Deus vires dederit, & otium, atque e Reipublicæ Literariæ bono esse judicabimus in supplementis Codicis omnes referam.

Sed ut Johannis Morini consilium in edendis Latinis Ordinationibus notum habeas, placuit hoc loco ipsius Præfationem recitare, sic autem habet.

P R Æ F A T I O

In Rituales Latinos Sacrarum Ordinationum, ex antiquis variarum Provinciarum Codicibus exscriptos, & nunc primum editos; qua Auctoris scopus in Ritualium istorum inquisitione, & editione explicatur.

CUM Ordinationum Græcarum tenorem, & formulas meditarer, easque cum Latinis vulgatis compararem, discrimen inter utrasque maximum deprehendi, potissimum in instituta comparatione innixus multorum, & celebrium Scholasticorum axiomatis. Videbam enim ex iis necessario consequi Orientales omnes prorsus Sacerdotio destitui; cum nihil eorum, quæ substantialia credunt Ordinibus magni illi, & famosi Scholastici a Græcis, cæterisque Orientalibus in Ordinum collatione observetur. Hoc tamen absurdissimum, & dictu horrendum mihi videbatur; contrarium insuper Ecclesiæ Romanæ menti, & ejus quotidianæ praxi, ut ex iis, quæ tota parte prima hujus operis demonstravimus manifestissimum est. Mihi præterea visa est absurditas multo major, cum oculis vidi antiquissimorum rituum Græcorum cum hodiernis conformitatem; qui non minus a vulgatis latinis dissentiunt, quam recentiores. Secundum enim istorum Doctorum Princi-

pia sequeretur Antiquos Patres, qui Conciliis Generalibus interfuerunt, non minus esse Sacerdotio spoliandos, quam neoterici Græci, cum eædem sint utriusque Ordinationis formulæ. Videbam etiam paucos quosdam Doctores, sed recentiores, quibus hoc discrimen innotuit, istorum Scholasticorum Sententias amplectentes; difficultatem hanc conciliare equidem, sed ita ut in multis aqua, ut dicitur, illis hæreret. Alios non longe plures, recentiores quoque, rationem inire, qua res tam dispares ad concordiam non difficulter adducunt; sed rationem illam novam esse, & inventam videri, magis, ut avertatur difficultas, quam, ut dissolvatur, velut apud Tragicos Poetas dii ἀπὸ μηχανῆς ἐπιφανεῖς cum argumenti exitum explicare non possunt.

Quum hæc animo versarem, tandem judicavi confugiendum esse ad antiquissimos Latinorum Rituales, mihi persuadens vix fieri posse, vel potius fieri non posse, ut in rebus substantialibus ab antiquis Græcis differrent. Speravi quoque hac arte me in fontes discriminis, quod maximum putatur, & revera tale est, si Scholasticorum syllogismis statur, digitum intendere posse. Nec in utroque me fefellit opinio. Antiquissimi enim Rituales Latini Græcis antiquis sunt simillimi: Nihil est in illis, quod substantiale censeretur, quod in his similiter non reperiatur, ita ut argumentorum, quibus scholastice Ordinationes Græcæ impugnantur, nullum vestigium, nulla umbra in antiquissimis Latinorum Ritualibus appareat. Hodierni quoque discriminis fons, & scaturigo eadem opera recluditur. Hoc enim factum est, eo quod Pontifices Romani posteriores, atque etiam Græci, nonnullas ceremonias antiquis ritibus addiderunt, ut ordinis ritum magnificentiores, augustiores, & commendatiores redderent, quas postmodum Scholastici nonnulli in vulgatis Pontifi-

tificalibus deprehendentes, & more suo materias, & formas Ordinationum indagantes, superadditas illas ceremonias Apostolis coevas judicarunt, & vere Apostolicis in scriptura a Spiritu Sancto laudatis prætulerunt. Hæc animadversio non conjecturis, sed certissimis argumentis, & experientia demonstratur. Tota enim a Scholastice petita argumentatio, non veritate, sed imaginario fundamento nititur, unde nonnumquam factum est, ut in ejusmodi rebus neque cælum, neque terram, ut dicitur, attigerint. Si Codices antiquos Latinos cum Græcis antiquis, & utrosque cum recentioribus Latinis, & Græcis: Si hos omnes iterum cum Latinorum, & Græcorum Patrum, & Canonum dictis comparemus, evidentissime deprehendemus antiquos Latinos eodem modo ordines contulisse, quo antiqui Græci; utrosque præterea eodem modo nunc quo majores fui: Ritualesque recentiores Latinos, & Græcos, non tantum cum antiquis consentire, verum etiam cum Patrum, & Canonum dictis, & sententiis. Nihil est enim in antiquis vel levissimi momenti, quod recentiores tam Latini, quam Græci non contineant. Sed multa sunt in recentioribus prudenter & religiose superaddita, quæ licet ad rei substantiam nullo modo spectent, imprudenter tamen, præteritis, & contemptis substantialibus, a nonnullis, & magni nominis Scholasticis, ut sola necessaria in ratiociniis suis habita sunt, & deprædicata.

Hæc nunc monuisse sufficiat; pluribus enim ista erunt nobis explicanda in disputationibus, quas his Ritualibus jungemus: Erunt enim Rituales isti libelli, quibus mirifice consonant omnia Patrum Canonumque dicta, disputationum nostrarum certissimum, & indubitatum fundamentum. Rituales autem sive Pontificales ejusmodi libellos Latinos nacti sumus permultos, & variorum seculorum; quosdam etiam sum-

ma antiquitate admodum venerandos. Istorum Ritualium comparatione, quæ sunt Apostolicæ traditionis facile distinguuntur ab adscitis postea: Adscitorum quoque varia secula non difficile dignoscuntur. Duos jam editos propter summam antiquitatem, & quia breves sunt, huc transtulimus, ut ex opere nostro, veluti ex fæcundo penu, depromat lector quæcumque ad hanc materiam pertinere possunt. Ab omnium antiquissimo visum est nobis initium ducere, licet solum Ordinum Sacrorum materiam nobis repræsentet; formas autem nomine tantum benedictionis indicet. Preces enim, quibus concipiebantur, vulgatissimæ erant, nec ulla tum erat in ea Provincia de precibus ejusmodi controversia, sicut in materia, quam ideo definiunt, ut sit omnibus Episcopis unus idemque Ordinandi Ritus. Ritualis ille liber, vel qui Ritualis vicem tenere potest, desumitur ex Concilio Carthagenensi IV, quem tanti Rituales subsequentes fecerunt, ut omnes illum citent, & ab ejus Canonibus ne latum quidem unguem discedant. Interrogationes præterea continet Presbytero in Episcopum ordinando faciendas, ejusque fidei professionem. Cætera omittuntur, ut in formulis Ordinationum communibus contenta, & Canonum brevitati parum commoda, qui vel nova tantum statuunt, vel antiqua corrigunt, vel dubia explicant, & definiunt.

Ritualium nostrorum textum non semper integrum repræsentamus, ut opus nostrum minore pœmœrio definiamus, neve sæpius idem repetendo Lectori fastidium creemus. Ideo passim initia Orationum, Præfationum, Admonitionum, aliorumque sermonum exscripsisse contenti, Lectorem ad Ritua-
les præcedentes remittimus, in quibus ea, quæ ibi omittimus, integre describuntur: Remissio illa fit potissimum ad ordinem antiquum Romanum, quem sæpe præ oculis habebamus, cum

Ritualium istorum descriptioni vacaremus . Denique liber ille sepiissime editus est , omniumque manibus teritur : quapropter cætera ejusdem generis quisque cum eo facile comparare poterit . Quamquam nec hoc sit necesse , cum prope omnia , quæ prætermittimus , in Ritualibus præcedentibus hic insertis verbum e verbo exprimantur .

Hactenus Morinus , cui plura addere hoc loco peropportunum haud censemus , lemmatum ergo , & monumentorum elenchum eorum , quæ in hoc volumine continentur , accipe Lector benevole , & nostra qualicumque cænula contentus , Deum O. M. supplex precare , ut vires , atque subsidia congrua suggerat ad Codicem integrum vulgandum , siquidem in majorem ipsius gloriam sit cessurus , eo enim omnis nostra dirigitur intentio . Vale .

S E R I E S E O R U M

Quæ in hoc volumine continentur .

*S*acrarum Ordinationum Ritus ex Concilio Carthaginensi quarto depromptus . Pag. i

Sacrarum Ordinationum Ritus ex antiquissimo , & venerando undecim Seculorum codice decerptus . 4

Sacrarum Ordinationum Ritus ex Codice Nongentorum annorum ætate superante decerptus . 19

Sacrarum Ordinationum Ritus ex antiquissimo Corbejensi Codice octingentorum annorum ætatem longe superante decerptus . 30

Ordo qualiter in Romana Ecclesia Diaconi , & Presbyteri ordinandi sunt , Mensis primi , quarti , septimi , & decimi Sabbatorum die in duodecim lectionibus ad S. Petrum , ubi Missæ celebrantur . 34

<i>Sacrarum Ordinationum Ritus ex antiquissimo Bibliothecæ Vaticanæ Codice decerptus.</i>	41
<i>Sacrarum Ordinationum Ritus ex antiquissimo Corbejensis Monasterii Codice descriptus.</i>	48
<i>Ordo qualiter in Romana Ecclesia Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi ordinandi sunt.</i>	57
<i>Sacrarum Ordinationum Ritus ex antiquissimo Rotomagensis Ecclesiæ annorum saltem octingentorum Codice Anglicano decerptus.</i>	59
<i>Sacrarum Ordinationum Ritus ex antiquissimo Remensis Ecclesiæ annorum octingentorum Codice descriptus.</i>	77
<i>Ordo, qualiter in Ecclesia Romana Subdiaconi, Diaconi, Presbyteri ordinandi sunt.</i>	80
<i>Sacrarum Ordinationum Ritus ex antiquissimo Senonensi Codice decerptus.</i>	85
<i>Ordo, qualiter in Romana Ecclesia Presbyteri, Diaconi ordinandi sunt.</i>	88
<i>Sacrarum Ordinationum Ritus ex Manuscripto annorum prope septingentorum Codice decerptus.</i>	94
<i>Electio quomodo a Clero, & a Populo eligitur Episcopus in propria Sede cum consensu Regis, Archiepiscopis, & Presbyteris, omniumque de Populo.</i>	110
<i>Sacrarum Ordinationum Ritus ex antiquo octingentorum annorum Codice Thuano decerptus.</i>	119
<i>Ordo, qualiter in Romana Sedis Apostolicæ Ecclesia, Presbyteri, Diaconi, vel Subdiaconi ordinandi sunt.</i>	123
<i>Sacrarum Ordinationum Ritus ex Codice annorum septingentorum ætatem superante decerptus.</i>	130
<i>Ordo, qualiter in Romana Ecclesia Diaconi, Presbyteri eligendi sunt, Mense primo, quarto, septimo & decimo.</i>	139
<i>Ritus antiquus electionis, examinis & Ordinationis Episcopalis.</i>	160

- Sacrarum Ordinationum Ritus ex duobus Codicibus Bel-
lovacensibus, quorum unus est sexcentorum, & quin-
quaginta annorum, alter paulo posterior, decerptus.* 164
- Sacrarum Ordinationum Ritus, ex Codice annorum circi-
ter quingentorum exscriptus.* 169
- Excerpta quædam e duobus Codicibus, ante annos quin-
quaginta supra quadringentos scriptis, quæ ad sacras
Ordinationes spectant.* 185
- Ordo, qualiter in Romana Ecclesia Subdiaconi, vel Dia-
coni, & Presbyteri ordinandi sunt.* 188
- Electa quædam Miscellanea sacras Ordinationes spectan-
tia, de variis Pontificalibus, sive Sanctorum Officio-
rum Ordinibus ab hinc annos quadringentos scriptis
decerpta.* 194
- Auxilius de Ordinationibus a Formoso Papa factis.* 207
- Ejusdem auxilii de eadem quæstione tractatus, qui Infer-
sor, & Defensor dicitur. Præfatiuncula ad modum
Interrogationis, & Responsionis.* 230
- Appendix. Ordo Primus. Ex ms. Pontificali Insignis Eccle-
siæ Apamiensis in Syria, quem vulgavit Martenius
lib. 1. cap. 8. art. XI.* 277
- Ordo qualiter in Romana Ecclesia Diaconi, Presbyteri
eligendi sunt.* 280
- Ordo Secundus. Ex ms. Pontificali insignis Ecclesiæ Mo-
guntinæ, annorum circiter 400. quod extat in Bi-
bliotheca Regia n. 3870. hunc vulgavit Martenius
laudatus Ord. XVI.* 297
- Ordo Tertius. Ex ms. Pontificali Romano Bibliothecæ
Colbertinæ n. 4160. Apud Martenium in ordine
est XVII.* 320
- Ordo Quartus. Ex Pontificali Romano Clementis VIII.
primum nunc denuo Urbani VIII. auctoritate reco-
gnito.* 331

Poterit imprimi, si iis ita videbitur ad quos pertinet.

Nicolaus Maria de Vecchis Rector deputatus.

BRevi sane absolvimus examen hujus *Primæ partis libri octavi de Ordine*, cum in ea Cl: Auctor Josephus Aloysius Assemanus in nostro Archigymnasio Sapientiæ Linguarum Orientalium, & Ecclesiasticarum de Christianorum Sacris Institutionum Professor recudi curret celeberrimi Joannis Morini *Sacras Ordinationes*. Suam tamen ipse meretur laudem, cum illas *emendare tentabimus, quæ correctione digna videbuntur, omissa supplere, atque defectus implere conabimur, itaut eruditi Morini Commentarium integrum habeant, & perfectum, variisque monumentis adauctum, & ditatum*. Sunt Auctoris verba, quæ plene adimplevit minime aberrando a principiis Catholicæ Fidei, & Christianorum morum. Quare, si permiserit Rm̃us P. F. Augustinus Orsi S. P. A. Magister, hæc ipsa *Prima Pars* in publicam lucem proferri potest, & debet propter Literatorum utilitatem. Ita censeo ex Cœnobio S. Eusebii de Urbe die 14. Augusti 1755.

Ego P. Fridericus de Judice Abbas Cælestinorum, ac Sacrorum Dogmatum Publicus Professor.

Ego P. Antonius Franciscus Vezzosi Præpositus C. R. & Historiæ Ecclesiasticæ in Archigymnasio Romano Prof. publ.

Ego Silverius Orbini in eodem Archigymnasio J. V. Prof. Pub.

I M P R I M A T U R,

Si videbitur Reverendissimo Patri Magistro Sacri Pal. Apostol.

F. M. de Rubéis Patriarcha Const. Vicefg.

I M P R I M A T U R,

Fr. Vincentius Elena Ordinis Præd. Reverendiss. Patris Mag. Sacri Pal. Apost. Soc.

CO-

SACRÆ ERUDITIONIS AMATORIBUS

HÆREDES BARBIELLINI.

JOHANNIS MORINI Viri Cl. *Commentarius aureus de Sacris Ordinationibus* cum rarus evasisset, quoniam preciosus, e Rei Literariæ Publicæ bono fore censuimus, si tanti viri præclarissimum opus nova editione donaretur, atque pulvere, quo aurum quodvis obduci consuevit, excusso, splendidius illud adpareret, & defectus, quos in ipso Eruditi homines observarunt, supplerentur. Arduam provinciam in se suscepit Cl. *Joseph Aloysius Assemanus*, qui & *Codici suo Liturgico* celeberrimum opus intexere constituit, & Notis illustrare, atque insigni Monumentorum accessione ditare. Cum enim Syrorum, & Ægyptiorum Ordinationes mancas, ac mutilas deprehendisset, Armenas autem penitus desiderari; His in nova editione locum dedit, & reliquas integras ex Codicibus MSS. vulgavit, atque nova versione donatas digessit recensuit. Latinas Ordinationes adauxit, variosque ordines à Morino prætermisos vulgavit. Græcis Ordina-
tio-

tionibus Constitutiones variorum Pontificum, maxime BENEDICTI XIV. feliciter Regnantis, præmisit. Exercitationes Morinianas Notis, ac Præfationibus illustravit, atque hæc omnia ita perficere curavit, ut & Morinum integrum habeant omnes, & Codicis Liturgici Ecclesiæ Universalæ editionem non interromperet; & qui subscripserunt contractui societatis inito ab anno 1749. cum *Nicolao Brondio* Bibliopola, cui nos suffecti sumus, insertum illum haberent, & ii, qui contractui hujusmodi m. non subscripserunt, sejunctum, atque seorsim à Codice Liturgico, ipsum sibi compararent. Prodit itaque Tomus primus Commentarii præfati complectens *Latinas Ordinationes*, qui Codicis Liturgici est Tomus octavus. Sub prælo vero sunt Syrorum Ordinationes. Editionem & Morini, & Codicis Liturgici brevi absolvere decrevimus, si Deo bene favente operam nostram utilem Republicæ Literariæ gratamque perspexerimus. Vestrum erit igitur Sacræ Eruditionis Amatores, ut conatus nostros juvetis symbolam conferentes, quo sumtus gravissimos pro Editione necessarios subeamus, &c. Romæ in foro Pasquini ad signum, S. PII QUINTI Kal. Septembris 1755.

CODEx LITURGICUS

ECCLESIÆ UNIVERSÆ

LIBER VIII.

DE SACRIS ORDINATIONIBUS

PARS PRIMÆ.

SACRÆ LATINORUM ORDINATIONES.

SACRARUM ORDINATIONUM

Ritus ex Concilio Carthaginensi quarto depromptus.

QUI Episcopus ordinandus est, antea examine-
tur, si natura sit prudens, si docibilis, si mo-
ribus temperatus, si vita castus, si sobrius, si
semper suis negotiis cavens, si humilis, si af-
fabilis, si misericors, si literatus, si in lege
Domini instructus, si in Scripturarum sensi-
bus cautus, si in Dogmatibus Ecclesiasticis exercitatus; & ante
omnia, si Fidei documenta verbis simplicibus asserat, idest,
Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum unum Deum esse
confirmans, totamque Trinitatis Deitatem coessentialem, &
consubstantialem, & coæternalem, & coomnipotentem præ-
dicans: si singularem quamque in Trinitate personam plenum
Deum, & totas tres personas unum Deum. Si incarnationem
divinam non in Patre, neque in Spiritu Sancto factam, sed in

filio tantum credat, ut qui erat in divinitate Dei Patris filius, ipse fieret in homine hominis matris filius: Deus verus ex Patre, homo verus ex Matre, carnem ex Matris visceribus habens, & animam humanam rationalem; simul in eo ambæ naturæ, idest, Deus, & homo, una persona, unus Filius, unus Christus, unus Dominus, Creator omnium, quæ sunt, & autor, & Dominus, & rector cum Patre, & Spiritu Sancto, omnium creaturarum. Qui passus sit vera carnis passione; mortuus vera corporis sui morte, resurrexit vera carnis suæ resurrectione, & vera animæ resumptione, in qua veniet judicare vivos, & mortuos. Quærendum etiam ab eo, si novi, & veteris Testamenti, idest, Legis, & Prophetarum, & Apostolorum unum, eundemque credat autorem, & Deum. Si Diabolus non per conditionem, sed per arbitrium sit malus. Quærendum etiam ab eo si credat hujus, quam gestamus, & non alterius carnis resurrectionem. Si credat judicium futurum, & recepturos singulos pro his, quæ in carne gesserunt, vel pænas, vel gloriam. Si nuptias non improbat; si secunda matrimonia non damnet, si carnum perceptionem non culpet; si Pœnitentibus reconciliatis communicet, si in baptismo omnia peccata, idest, tam illud originale contractum, quam illa, quæ voluntarie admissa sunt, dimittantur. Si extra Ecclesiam Catholicam nullus salvetur.

Cum in his omnibus examinatus, inventus fuerit plene instructus, tunc cum consensu Clericorum, & Laicorum, & conventu totius Provinciæ Episcoporum, maximeque Metropolitanæ vel autoritate, vel præsentia ordinetur Episcopus. Suscepto in nomine Christi Episcopatu, non suæ delectationi, nec suis moribus, sed his Patrum definitionibus acquiescat. In cujus ordinatione etiam ætas requiritur, quam Sancti Patres in præligendis Episcopis constituerunt. Dehinc disponitur qualiter Ecclesiastica officia ordinantur.

Episcopus cum ordinatur, duo Episcopi ponant, & teneant

teneant Evangeliorum codicem supra caput, & cervicem ejus, & uno super eum fundente benedictionem, reliqui omnes Episcopi, qui ad sunt, manibus suis caput ejus tangant.

Presbyter cum ordinatur, Episcopo eum benedicente, & manum super caput ejus tenente, etiam omnes Presbyteri, qui præsentes sunt, manus suas juxta manum Episcopi super caput illius teneant.

Diaconus cum ordinatur, solus Episcopus, qui eum benedicit, manum super caput illius ponat, quia non ad Sacerdotium, sed ad ministerium consecratur.

Subdiaconus cum ordinatur, quia manus impositionem non accipit, Patenam de Episcopi manu accipiat vacuum, & Calicem vacuum. De manu vero Archidiaconi urceolum cum aqua, & mantile, & manutergium.

Acolythus, quum ordinatur, ab Episcopo quidem doceatur qualiter in officio suo agere debeat. Sed ab Archidiacono accipiat Ceroferarium cum cereo, ut sciat se ad accendenda Ecclesiæ luminaria mancipari. Accipiat & urceolum vacuum ad suggerendum vinum in Eucharistiam Sanguinis Christi.

Exorcista cum ordinatur accipiat de manu Episcopi libellum, in quo scripti sunt exorcismi, dicente sibi Episcopo, Accipe, & commenda memoriæ, & habeto potestatem imponendi manus super Energumenum, sive baptizatum, sive Catechumenum.

Lector cum ordinatur, faciat de illo verbum Episcopus ad plebem, indicans ejus fidem, ac vitam, atque ingenium. Posthæc spectante plebe, tradat ei codicem, de quo lecturus est, dicens ad eum. Accipe, & esto Lector verbi Dei, habiturus, si fideliter, & utiliter impleveris officium, partem cum eis, qui verbum Dei ministraverint.

Ostiarius cum ordinatur, postquam ab Archidiacono instructus fuerit, qualiter in domo Dei debeat conversari, ad suggestionem Archidiaconi tradat ei Episcopus claves Ecclesiæ

de altario, dicens: sic age, quasi redditurus Deo rationem pro his rebus, quæ his clavibus recluduntur.

Psalmista, idest, Cantor, potest absque scientia Episcopi, sola jussione Presbyteri, officium suscipere cantandi, dicente sibi Presbytero: Vide, ut quod ore cantas, corde credas, & quod corde credis, operibus probes.

Sanctimonialis Virgo, cum ad consecrationem suo Episcopo offertur, in talibus vestibus applicatur, qualibus semper utra est, professioni, & Sanctimoniali aptis.

SACRARUM ORDINATIONUM

Ritus ex antiquissimo, & venerando undecim Seculorum codice decerptus.

IN Bibliotheca viri amplissimi D. Petavii Senatoris Parlamenti Parisiensis integerrimi codex est omnium codicum Ritualium, quos nobis videre contigit, antiquissimus: Accurate admodum scriptus, literis uncialibus majoribus, bene quadratis, & splendide efformatis. In gratiam Ecclesiæ Pictaviensis videtur olim descriptus: Nullius enim Sancti præter Hilarii Missam specialiter continet, ipsius nomine in orationibus, in Præfatione, & infra actionem, expresso; cæteræ communes sunt. In Memento quoque post Cosmam, & Damianum Hilarii fit memoria, & Martini: Codicem illum Gallicum fuisse dubitari non potest, cum in Missa pro Regibus Francorum, & in variis orationibus imperium Romanum nunquam commemoretur, sed perpetuo Deus in eo pro Regni Francici prosperitate exoretur. Itaque mihi videtur, Codex ille post annum 511., sed ante annum 560. in Gallia scriptus Gallisque nondum in unum populum cum Francis coalescentibus. Ter enim pro Regno Francorum nominis, preces fiunt: alias pro Francorum principatu, alias, pro Principibus Francorum, & semel, pro salute, & in-